ГОДИНА XXIII. На Цетињу, у суботу 1 октобра 1894. БРОЈ 40.

Излази сваке суботе.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ на годину 6 ф., на пола године 3 ф., на четврт године 1 ф. и 50 новчића.

За БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ и све остале земље у ЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на годину 20 франака, на пола године 10 франака, на четврт године 5 франака.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се у назначеним цијенама непосредно администрацији „Гл. Црногорца“ на Цетињу, или отправништвима новина на коју драго пошту; а коме је наручније може се претплатити преко г. Ђуро Гаврановића, књиж. агента у Котору. Дописи се шаљу уредништву. Рукописе не враћају.

За огласе плаћа се, на вредноћу који научну ил' политичку, 7 новчића од реда на први пут, а на сваки други пут по 5 новчића. За огласе веће и на дуже времене погодбе се.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Данашњијем бројем отвара се претплата на „Глас Црногорца“ за посљедњу четврт ове године.

Молећи читаоце „Гласа Црногорца“ да на вријеме поново своју претплату за ову четврт, у вото вријеме позивамо и наше дужнике да новце исплатити што који дугује од претплате и да тијем избјегну и себи и нама досаду пошиљања нарочитога рачуна.

„Глас Црногорца“ стаје:

За Црну Гору и Аустро-Угарску:

На годину . . . . . фор. 6. —
На по године . . . . „ 3. —
На ¼ год. (3. мјес.) „ 1. 50

За Босну, Херцеговину и све остале земље:

На годину . . . . фран. 20. —
На по године . . „ 10. —
На ¼ год. (3 мј.) „ 5. —

Претплатници из **Аустро-Угарске, (Босне и Херцеговине)** нека шаљу своју претплату **поштанском упутницом** на госп. **Петра Рамадановића** у **Котор** са означењем да је за **„Глас Црногорца“**.

Претплату на наш лист у **Србији** прима **књижара В. Валожића у Београду.**

Претплатници с **другијех страна** и из **Црне Горе** нека шаљу своју претплату **поштанском упутницом** на **Управу Државне Штампарије.**

Коме је наручније, може се претплатити код **Кн. Црног. Отправништва новина на Цетињу.**

Цетиње, 1 Октобра 1894.

Број 414.

УПРАВА

Кн. Црног. Држ. Штампарије.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

СВЕ СЕ КРЕЋЕ ОКО СВОГА ЦЕНТРА.

Из свијета центра безграничног простора, по коме се крећу небесна тијела, као да условљава све у васиони. Број васионских система, куд год имамо тијела, што се у тим системима крећу, да и не спомињемо број организама; као живих сјетова што по планетама имају, не смртно је непостижан.

Система, планета и организама крећу се силом централном. Подобно се крећу: племена, раса и родови организама. Атоми и мијешане као невидљиви сјетови непрестано се крећу око неког силом центрама.

Свети, којом се крећу системе и планете мјери се количином; напротив код организама квалитетом; другим ријечима: тијела планетарна крећу се механизмом, организми (осим човјека) урођеним нагоном, а човјек цар организама разумом — духовним вођом. Сва три облика увиру у један непромјенљиви природни закон: све се крећу око свога центра.

Центар међу народима не бива према количини у њиховом броју, но по извјесним духовним особина и врлина, које се рађају и наслијеђују. Да су и малени народи постајали центром многобројних, јер историја нам пружа примјера: Македонци, османски (турски) племе, па и мог помињемо зачеће Рима, постали су били центром читавих народа.

Центри народни, као да помоћу из необичних индивидуа, новим особитом духовитошћу предодређеним су зачетници.

И матице код осталих организама развијају се на особитим мјеста. Код пчела у ројевима с ниже матице случује се борбом, која ће од њих постати центром роја. Подобно томе и међу народима бива. Народ, који не би имао једног главног центра, да подређене привлачном силом око себе среће, по природном закону морао створити то стање: или ће све дјелове своје под другим силама спојених неких центара подвести. Тада му наступа пад народне самосталности.

Намјера свога чланка није рећи развитак појединих народа; о тога се ограничава на слијеђуће.

Вјековима претрпјо се у старом свијету оно средиште центра људског рода, али је остало доста трагова да те далеке прошлости. Тек доцније, доба историјско пренесе центар на обалама средњосмјеног мора, те се и сада Јевропа назива њим; па да је вјероватно да ће га у будућности наслиједити Америка. И народности крећу се у малом кругу, као човјечанство у великом.

Кад се мах Карпата доселио на Балкану наша народност, донијела је собом и свој центар, остатак пад мах је тамо било, предио се у другу народност. Наравно, тако би морали бити, јер свако индивидуа од центра подјнако одвојена — нечовјек.

Пошто су се Срби, као један народ стално населили између Саве, Дунава и јадранског мора — напустивши су негдје око Саве и Дунава, Босне и Неретве, Тополице и Рашке установили један главни центар, око којег би се подређени кретали.

Позајмиће таквим и подобним није су надри били утврдити народни центар; доје се са обала Зете и Рибнице између брдовитих висија: Лобћена, Кома и Дурмитора није изјегло истинским народни центар. —

Али је питање о значају овога протектората. У Танжеру би хтјели да ставе на мртво слово, те одричу Французима и само право посредства, стављајући на пут свакојаке сметње трговини француској, дочим Инглеска [illegible] у увјерењу. С друге је Француска хтјела посјести у Танжеру једног свог повјереника са захтјевима, на које по протекторату има права; али Краљица и њен муж, који је у исто доба и први министар, не попуштају; и сви су изгледи, да дипломатска мисија Демира де-Вилера, француског повјереника, неће успјети; а у том случају Француска ће бити примијећена, да употреби оружану силу.

Држи се, да Инглеска подрживала хованску краљицу; што више има извјештаја, да из Инглеске дозвали оружје и официри хованској војсци. Отида готов новинарски рат између француске и инглеске штампе, по коме неки мјерадајни листови већ прорицу сукоб између ове двије велике државе. Каже се, Инглеска неће допустити, да Француска рашири потпуну своју власт на Мадагаскару. У случају великог рата поморског Инглеска није сигурна да ће се моћи ненасно бродовље слободно користовати суецкијем проколом; за то једини слободни пут у Индије, у источну Азију и у Аустралију остаје јој онај около Кана. Пошто Француска заузда на Мадагаскару, подигне да ту у ком најјачој залиму ратну луку, могла би шкодити силама Инглеске са мјесецијем посједима у Азији и у Аустралији, што више и опасна бити јужној Африци.

Али петроградско „Н. Времја“ не сматра тако обилно то питање. Историја „мадагарских интрига“ Инглеска — вели овај лист — стара је историја, основана без сумње на истинитијем фактима, али ти факти нијесу такви, да би могли назвати отворени сукоб између Инглеске и Француске. Инглеска политика у хованској краљеви ни исто је као и свуда; она тражи да мјесним интереси надвладају, не оружјем него путем дипломатскијех интрига. Могуће је, да ће хованска краљевина примати из Инглеске савјете, да не уступа француским захтјевима, а не само савјете него и помоћ, а [illegible] не може бити угодно Француској, али је веома трудно то доказати. С друге стране и кад би Француска присјединила Мадагаскар и својим колонијама, Инглеска неће доћи до тога, да рат с Француском постане неизбјежан. Највише, у случају француског освојења Мадагаскара, могу се затегнути односи између Париза и Лондона, но на томе ће се све ограничити.

О положају на јапанско-кинеском бојишту „Н. Времја“ пише: Послије низијех побједа на кинеском земљишту, Јапанци се справљају, да нанесу непријатељу други удар у самом Кинеју. Замисмо успјехом, Јапанска је одлучила, да продужи ратовање свом бранном и енергијом. Мобилизирала је још 80 хиљада момака, која су се укрцала на бродове 14 септембра. План ове експедиције држи се у тајности, само се зна да иде у Жуто море, под начелством ратног министра генерала Џјаму. Али се може предпоставити са довољном вјероватношћу, да ће предмет операције бити Пекинијске обале са тежиштем на Пекин. Само ту Јапанска може нанијети тешки удар Кинеју. При експедиционом корпусу, по своју вјеродостојности, продужиће поход на Мугден, престоницу Манчурије. Од Пенг-јанга до Мугдена хоће се три недјеље најмање, а без отпора; тако се Јапанци могу очекивати под Мугденом около 5-ога октомбра.. Други операциони корпус мораће се искрцати у Печилиском заливу, нападати приморскијем батеријама Таку, и тада се упутити у Пекин. Ако Јапанци освоје обалу, то ће тај догађај поремити отношајство у провинцији Пекина и у исто доба кинеску владу. Послиједње такног утиска

Српски народ, до прошасте политичке, прелазио се претио природнијем тежом, оно свога центра зачетога из Зете. Послије прошасте, они његови дјелови осим Зете (данашње Црне Горе) претали су се у мало осталих народа на Балкану, оно центра анализтијеног, који бјеше осиромаши духовитошћу османског племена.

Док је глава тијелу здрава и дјелови су му јоси живи, сви да су пребијени и протучени; напротив, од нее организму глава сваки одвоји, или се потпуно растуче, дјелови му морају надахнути и као се још дуго трошу или раздробљене главе.

Историја од народа показала. — Или злобасмо знаде сами, које прилаз пошћу [illegible] дјелотворију, или усиљавањем осјетивања своје снаге, народ ће над-год, било у једном или у другом случају — опет створити своје надашње дјелове; јер му се приближавањем одржала здрава глава — тај његов природни центар, који стоји као стијена непомичан оно скоро преко тренајест вјекова од доселења Срба на Балкану до наших дана.

Као да предодређење протом судбине показује: оно што се на и за један трен од вјечности шкодо о тако природних закона, опет ће се силом духовом на пета повратити.

Чисто начин непомућени разум — умом и духом произиђе у тај природни центар, у ту Божанску силу, ред и хармонију, с којом свемогућство свијет задахнова и попреко у безграничном простору насељава.

Цетиње, 15 августа 1894.

Баја Брајановић.

ОПСАДА СЕВАСТОПОЉА.

Севастопољ у мјесецу августу.

Од Л. Толстоја.

Преводи Ф. Шкиљер.

(Настаак.)

V.

Другога дана продужи се силно пуцање као и прије. У 11 ура отјутра Владо Колодејев сјећаше у другу батеријских официјера, већ се бјеше пренуо, погледао се је у своје лице, расчешљао је и причао. Данада му се сјетили разговор артиљеријских официјера, а и официјери помињаше мета због вјечног дима и доброг лица. Ту бјеше такођер и Јункер Блант, кога је Владо разбудио. Он се говорише нешто, само сарамно сјећаше у углу, смијаше се, кад је било што-год смијешно, напомињаше, кад би што-год заборавио, давао је разију и правио цигаре за све официјере. Ивану се допадаху сиромах и утиши манери Владови, који се и њему обраћаше као и официјеру, а не као и ђетету; а он не мицаше своје добре и велике очи са лица официјера, старао се је, да му угоди и испуни све његове жеље.

Преко обједа примијетио се шт б[illegible] капетан (родом Краут) е тврдо и [illegible] и њима.

— Ено га! — рече капетан, улазећи у собу, мачући рукама и ударајући мамузама. — Врло ми је мило, да се познајемо; молим нас дубите, а ти заграђивате, — рече он Владу, који, устајући, поклони му се; — Штабс — капетан Краут... Какво

трудно је предвидјети. Већ сада у становништву и војсци по приморској градовима влада опасно расположење према иностранцима. У Пешкину и Тјен-Тјину војници и Кинези злостављају Европејце, а као што је прошлост показала, мало се што може себи представити ужасније од Кинеза.

ПОЉСКО ПИТАЊЕ.

Летос су галичани Пољаци у Лавову приредили попријешну неложбу, карактером искључиво пољском, и ако је и сам Лавов у центруму галичанској Русе. Ту неложбу су посјетили мађарски прваци, а том приликом су још боље утврдили мађарско-пољске старе свезе међусобних симпатија. Неложбу је почастио својом посјетом и сам Цјесар Франц Јосиф. У то доба дрмајали су у Лавов Пољаци из Пруске над прогањањем својих браћа — и чуло се чуло тамо „музика будућности," па се и мјешчане јачих мјеста тамо мирило, и стало осјећати тјаснино попуштање Пољацима и Немачкој. Познато је, да је Кајзерлијев „мали курс," послиједа пада Бисмарсова тражио измирење и мислио међу посмањелијем Пољацима, који су тада одма стали подизати главу против — Русије.

У Лавову су онаи поимањеви Пољаци били поздрављени као „угњетена браћа," а архијепископ Шембек, напомињући им примјере Дунина и Ледоховског, који су се жртвовали за вјеру и отачаство, позвао их је, да се угледају на њих, те да буду сремни на сваку жртву за те исте идеје. И бесједе поимањевијех Пољака дисале су истијем ратоборнијем духом. Казали су, да дјелају и својој средњој браћи за ерединe „бједа и суда," па ако би се напојали „надом и утјехом и освежали своје снаге за борбу;" да су овијем ријечи „дјелом показали, да се не диду поимањемчити, него напротив, прије или послије, да ће она претворити њемачке досељенце у Пољаке." Даље, усприос политичком раздјелству, да Пољаци имају састављају један организам, одушевљен једном мисли. И Цјесар је примио говорника најмилостивије, што даје још већег значаја овијем мјешанима, који „Варшавски Дневник."

Осим свег штампе њемачке, и Цар Вилхелм је дао одма прилика своме негодовању, што је она Лавовска демонстрација произвела. Цар Вилхелм је у Торну, главном средишту поимањевијех Пољака, одговарајући на поздрав градоначалникова, отворено укорио Пољаке, споменуо их на подјелјивје дужности.

Али је Бисмар, примјећујући покретање њемачке на Поимањеке, оштарио растумачио ову прилику своме народу против бесједама против Пољака. „Они се често набрбљају, као и, и. спорз у Лавову. Они снијевају о наслоњивању старопољске племићске републике од Црнога до Балтијеског мора, са 33 милиона становника." Но у први мах они би се задовољили са дрвном, која би била преградом (против Русије), само они мисле, што им допушта и њихови њемачки пријатељи; доа буду сремни за републиком, са Варшавом престоницом и са Лавовим. То би нам било клин у тијело Аустрије, а упрос расада нашег самих с њом. Положај у Аустро-Угарској монархији постао би несносан усљед непастимијех жеља све треће сеје у тројици, која би се састојала из Угарске, Пислајтанија и Пољске. За нас би била реставрација Пољске правом несрећом. По убијеђењу Бисмарковом, и ако руско сусједство баш Њемачкој често и неугодно и опасно, опо је без сравњења боље од сусједства Пољске. Пољске обедрене њемачко добродушије, и Бисмарк би против те заблуде бори, да истријебе послиједе остатке пољскијех симпатија из Њемачке. Бисмарк са надопуштењем спомиње царску рјеч у Торну, и ако њемачки народ заједнички са њемачијем вјешенима и са Царем устане против полјинма, Њемачка се нема рашта бојати од Пољака.

Ово је у изводу та Бисмаркова бесједа, што је изговорио пред двије хиљаде Њемаца из Поимањске.

Бечка „Н. С. Преса" вели, да је силна утисак учинила у Њемачкој спомена Бисмаркова, ако би се под стидом Аустрије обновила конгресна Пољска, да би уништила њемачко савезништво са Аустријом. „Ако је жубаа [illegible] савезу тако [illegible] онда је изјмиње, и [illegible] да изостане сва савезу неспоразу.

Тако усљед [illegible] „Варшавски Дневник," Аустрија је дошла у непријатељу са својим савезником Њемачком. Аустрија је постала средиштем пољске антирусске агитације, и њемачка штампа осудила је оштро лавовске пједе. Бисмарков орган оштро кори аустријску владу нарушењем савјесничке дужности, што пољске тежње иде у Галицији отворено подржавају, те се отуда разпростиру у Поимањску, а на Пруској и Њемачку пољски питање има много већег реалног знача, него ли за Аустрију балканско питање....

Било би већ времена — мислила „Варшавски Дневник" — користити се историјом и из ње извести закључак, да је обновљење Пољске неостварена мисао, јер зад би тројна свеза у предстојећем рату и побједио двојни, што је врло сумњиво, неће ни Аустрија ни Њемачка успоставити пољску државу на у њихом објему, јер би тијем потресла основе своје бића.

Књижевност, умјетност и просвјета.

(**Наше књиге.**) Примили смо на прегед сљедеће наше књиге:

Српска Краљевска Академија. Српски Етнографски Зборник. Књига прва. **Живот Срба Сељака.** Написао М. Б. Милићевић. (Друго прерађено и знатно мијењано.) У Београду у државној штампарији Краљевине Србије, 1894. Цијена 2 динара.

Г. Милићевић је још г. 1867 и 1877 у „Гласницима" бившег Српског Ученог Друштва саопштио своје бележке о Животу Срба Сељака. Касније је настојао сабирајући свијех бележака, те их је знатно умножио и допунио; и тај огромни рад нашег науморног књижевника сада Академија издаје као прву књигу свог Етнографског Зборника од 371 страницу велике осмине.

Дјело је ово раздијељено у три дијела: 1. Село и Сељаци; 2. Година у селу; 3. Од колијевке до мотике. А да се читаоц може оријентирати још боље шта је ово књига, доносимо оглавља послиједњег дијела: 1. Срби сељаци о свом народу и према народу; 2. У младости и о младости; 3. У играма дјечијијем и младићијем; 4. У болијестима сиромашијем; 5. Унутрашњијем; 6. У болијестима разнијех органа; 7. У неисправним ријечима болијестима; 8. Различно; 9. Смрт.

Ово су бележке прикупљене малом из живота наших сељака у Шумадији, али из ина по гдје-које и из остијијех српскијех крајева, особито из Црне Горе. Наравно, туда би се мјеста још овијема књига сакупити, и овом књигом у руци наши књижевници, из разнијех нашијех крајева, који се сличнијем радовима баве, моћи ће с успјехом и лако сакупити сличне бележке из своје покрајине, које ће Академија, без сумње, у другој књизи видети, чим бисмо имали цјеловитијем живот нашег сељака, што би добро било и за језик, и за правне обичаје, и за многе друге потребе у књижевности.

Срби уداчиним. Написао Сима Лазин Лазић (Нрач Посебн.) Издање писчево. Цијена 50 новчића. Загреб. Штампарија Карла Албрехта, 1894.

Г. Лазић написао је у овогодишњем календару „Србобрану" први дио „Кратке историјске Срба," гдје је у кратко казао, што је Српство дошавши од постојбе своје на до Стефана Немање. Тај мали рад изазвао је читаву буру међу Хрватима, а ни Срби га нијесу примили најбоље. За то је г. Лазић био побуђен да пише у „Орбобрану" подлисак, доказујући, одакле је пријо градиво и за чему је основао своју „Кратку повјесницу Срба."

Почиње доказивати, по најјачијем ауторитетима, одакле долази име Срби, па ако је ово име некад било онако као сада Словени. Трагом имена Срба иде у надаљу данашњу, и почиње од Херодота наводети изворе, који говоре о старим српскога народа.

Књига је написана у полемичном облику, занимљиво, јасно и лијепим језиком. Ко прати српску хрватску расправу, са интересом ће је читати, а и с поносом, јер нашта има чврстога основа историјскога, пошто је писац био у средњем положају, да се може користити књижевнијем благом, што лежи у Загребу, у Краљевској свеучилишној библиотеци и у библиотеци Југословенске академије.

За то је можемо препоручити нашијем читаоцима, тијем прије што нема у њој увриједе за хрватски народ, као и. пр. што имају неке сличне хрватске књиге за српски народ, гдје се доказује, да Милош Обилић није био Јуда него „подла душа!"

Т.

(**Наша српска учитељска школа у Панчеву.**) Цијо шестдесет година, бијо сад се на Палмину разлијеко јаким потресом по репетиа на једном малом дијелу нашег српског народа угашена је једна луча просвјете, луча која је на понос српском роду тек засијала била. У Панчеву у Славонији, у мјесту гдје пребива православни сиромах српски, затворена је тада учитељска школа. То је учињено под владом бана Ивана Мажуранића! Срби су осјетили јаку губитак те и таме школе, те су присјули да је у новој српској учитељској школи у Карловцу (горњем) малијаде. Карловачка је школа имала и мушких и женских ученика, падала је и натјала се; али она не имаћаше право јавности. А то чињаше женски ученицима несвладљиве сметње. На наумаше српских родољуба на посјетству је загребска влада пристала да се карловачкој школи пресна јавност, ако се она раздијеле. Народ је са својим школским савјетом и духовним властима радо примио ту понуду, и по њој је поступио. Данас је карловачка српска учитељска школа отворена само младим Српињицама, а за мушарце је отворена нова школа и то опет у Панчеву. Отварање ове школе и масовно народно биће је ово Мале Госпође и мјесечне 11 ов. м. Свечовним је при суствовало главни референт српских школа, г. Никола Нушићевић и велики број просвјетних и угледних достојанственика.

Тога дана у недјељу пише „Србобран," у маленој напомени ов. Мајо, у средним мјесто, отслужена, је служба божја, пошто је катедрала, — ако што је познато — ради опрасне затворене. Уз присуствовање 7 свештеника отслужи се ова служба божја дитија у препарадијеном здању, гдје је остајевање предуже високопречасни г. архимандрит Јанковић.

Наион остајевања изговорио је кратку и занимљиву бесједу чиводјелствујући г. архимандрит, изрази радост свога народа, да се слушна народа прије 16 година дана, кад је ово завод привремено затворен, опет обнавља, да се данас наше просвјетног завода у овом мјесту бити може, јер ово дочекасмо нијо јоште ову данашњу радост, те је послиједно изјавила Н. Свет. г. Нушићевића се надом, да ово, које он данас у земљу полаже, уроди добрим плодом на срећу и добро народа.

На то се у дугом говору на младићевим полетом захвалио одушевљено сиј ди старини г. Нушићевић, говорећи: да и ако му је душа притиснута болом за породичних невоља, данас мора да се нарадује, кад види нијем жаром и одушевљењем гори народ у овом граду за своју милу вјеру православну и за своју милу народност. Он се нада, да ће успјела приближавања ту везу вјере у народу још јаче утврдити. Јер без вјере и морала нема нам опстанка. Он нас увјерава, да ће се испунити ријечи пророка пјесника Срб Милутина, да треће пут Бог номаше. На и ако је блаженог успомене епископ Кратулевић прије купити почео прилоге по својој Крајини за препарадију, богослов ију и нову гимназију и зграду ову подигао, ако и школе започео, но није усијеј; а ако је у 70 тим годинама изумрли пјесник Пиманор школу учитељску завео и није усијеј — сад је увјерен, да ће овај завод по трећи пут процвјетати. За то му јамче ово одушевљење, које види у г. епископа Мирона, достојног поглавицу српске цркве, овај жар и у ријечи и у пјесму, којима је ову свету отвор високопреосвештени г. епископ пред школским савјетом бранио. За то му јамче ријечи Његове Светости изговорене у савјету школском „ми не требамо молити никога, ни школу затворили нијесмо, но је она немилим околностима времена на пријеме затворена; а ту је сама повеља царска и царска ријеч, која нам даје право, да себи школе отварамо, гдје је потреба. И ми ћемо је, уважајући потребу и жељу народа, отворити и шта више дићемо јој све, што имају и други такви наши завоји, и учинићемо је равном модерним туђим заводима." Он дриж, да ова захвалност припада г. епископу, а нада се, у што скорије вријеме, кад ће се и остале жеље госп. епископа: нова гимназија и богословија и настојати довољном за ово. прије у овом мјесту отворити, кад ће се шта више и семинар отворити. Препоручује грађанству чување завода, учитељству потрајне

ми је да тврђаву освјетлавају, да сте још синоћ дошли.

— Много вам захваљујем на вашу постељу. Ја сам на мој мјесто.

— Само ја ли вам угодно било?... Једна је нога сломљена, а и но ће све поправити у обсадном ставу, — треба је поправити.

— Јесте ли срећно одјежурали? — запита стрмчак.

— Јесно, само што је требало Свиридову да један дјест поправи, а стаклу су сву у комаде разбили.

Он тета с мјеста и нема да хода.

— Влангу, донесите ми моју сјекиру и забијте је, — рече он јунаку, који одмах раде потрча за сјекиру.

Крут је све разнесоло, причао им је о бомбардирању, распитивао их је што се чинило ту док он није био, и разговарао се са свима.

Дође дежурни војник официјиров и позва све, да једу.

Сто је био одмакнут од зида и застрт глабаном застрачем, у сјеј исто; собе, у којој се је синоћ Владо јавио официјиру. Батарејски командир сад му даде руку и поче га распитивати о Петрограду и о путу.

— Ко није ранијо, господо, — нема изјоле. Прапорчићи не пију, — прида он, осмијехујући се.

Батарејски командир не изгледаше сад свијем суров као синоћ, напротив, он изгледаше добри и гостопримни домаћин и старији друг међу официјирима. Но необјашњиво се на то сви су му официјири одавали велико поштовање.

Објед се састојаше из велике чаше изјеле јухе са кунусом, у којој пливаху мисо комади говедине и много пиперке и лаворовог листа, биотвом са сјеном, пита са на сасвим сојјежим маслом. Отирача немаше, ожице бјеху металне и дрвене, на столу бјеху само двије чаше и један бокун воде са сломљеним грлом, али објед бјеше сасвим весео и сви су се разговарали. За вријеме обједа бијаху пуће, у којој сви сјеђаху, пада бомба. Под и сви видови потресоше се, као од земљотреса, а прозоре затвори дим од праха.

— Ви, мислим, сте мјесечи гледали у Петрограду, а сада то често бива, — рече батарејски командир. Пићете, Влангу, ће је ударила.

Влангу потрча и пиза, да је на пјеку, и о бомби не би ниме говора.

При самом крају обједа старчић батарејски писар уђе у собу са три запечаћене конверте и даде их батарејском командиру. „То је сасвим нужно, сад ти је донио пјеш од начелника артилерије." Сви су официјири са оштрим чекањем гледали на батарејског командира. „Шта се то могло догодити?" мислио је свакі у себи. Може бити, да се сасвим изађе из Севастопоља на одмор, но може бити и да иду све батарије на тврђаву.

— Онет! — рече батарејски командир, и ордито бади на сто карту.

— О чему! — Анолоне Сергијевићу. — запита старији официјир.

— Тражи официјира са поглутом на неку батарејску мртву стражу. Ја имам само четири официјира, а потпуна послуга се иде у строј, — казао је батарејски командир, — а тамо треба још. Једнако, господо, неко мора ићи, — рече он, по мучавши мало. Јављено је у седам ура... Да се можаше довјерити помоћнику! Но ће ићи, ријешите, господо, — понови он.

— Ко они нијесу још читаво били, рече неко, мислајући на Владе.

Батарејски командир ништа не одговори.

— Да, желио бих! — рече Владо, и осјети мало са сноваде хладни пот по леђима и врату.

— Не ће, запите, — прекиде властва. Разумије се доба се нико одјеби, се није на пушко никога молити. Дајте, да мјесто брушнета, ако што сто и прије чинили.

Сви се сложише. Крут исиђа карту, покуни из и баци у ваку. Капетан је шутио и ријдиво се при том случају, да нити виша у чуновника, „ради храбрости," ако што је он рекао. Сумори стари сјеђаше. Владо се смијаше нечему. Крут је био сасвим мирно.

Прворе даде Владу, да узме, узе карту, рашири је, прочита на мој „ићи."

— Мени, — рече он и уздаваку.

— Е, с Богом, — Ви ћете се одмах ранити, — рече батарејски са јаким осмијехом, гледећи на смушено лице прапорчићева: само се што прије сјетите. — А да би весјеније било, нека и Влангу иде са вама.

VI

Влангу је био потпуно задовољан са својим назначењем, иђе одмах те се на ради и обучен дође, да Владу помогне. Владо, задивљен и на радост своју, примјети, да се сад не боји онако силно као прије. У седам ура, тек што се бјеше почело сунце врити за Николајевском казарном, јенарски помоћник уђе и њему и нама му, да су људи готови и да га чекају.

— Влангу сам описао дио. Питајте га ви, ваше благородије, — рече он.

Двадесет људи артиљеријских солдата са тосадним бос припадлежности стајаху под ћошак од куће. Владо заједно са јунаком иђе и њима и смјерно поздрави своје научене гласом: „здраво, ђецо!" Солдатима бјеше мило чути мјеста младог и нови глас и радо му се одазваше на поздрав. Владо мјаше шиво пред солдатима, мрмља му срце бијаше тако, као да је трчао неколико врста, кад му бјеше лаг и лице посело.

Примичући се већ самом Малаховом кургану (тако се називаше предња тврђава, која се налазаше скоро у средини севастопољских батарија; то се мјесто дрмаше на најопасније у Севастополу) и пријујући се на гору, он примјети, да Влангу неоступивши од њега ни корак, а дома се чинјаше велики јунак, непрестано је бјежао на страну и прибијао главу, као да су све бомбе и прах, које пролијећаху, лијеле право на њега. Неки од солдата чиђаху то исто и уопште на њјему ванјаше се нека немирноћа.

Све је то много умирило Владе и мислио је:

„Гле ено сам и ја на Малаховом кургану; мислио сам да је то хиљаду пута страшније мјесто!... И где могу ићи — не плашајући се приме, а и плашим се много мање од других. Тако, ја нијесам страшљивац?"

У сумраку стиже Владо у блиндаж са својим солдатима. Блиндаж, и поме из

рад; жели да живи, цијета и напредује напрачна препарандија.

За тим је ступио на средину постављене трибине говорничке господин Грујић, управитељ препарандије, и у братском говору казао, да појми тешке задатке, који их у раду чека, па да ће он све своје силе употребити, да народу најкориснији и при основи просвјете, добро учитељство, створи. Захваљује преузвишеном г. бану и г. одјелном претстојнику Кришанију на милости, да је завод помоћи отворен, и препоручује помоћи сложној Српској за сваке стране.

По подне је приређен свечан објед, на коме се наздрављало цару, бану, патријарху, синоду, високоњему патријарском и загребачком вице-министру просвјете И. Кришанију.

У вечер је била бесједа с одабраним народним програмом, гдје су прочитане и многобројне телеграмске честитке са различитих зрјева српских.

Бидајући е радошћу овај значајни догађај ми можемо, да овај просвјетни завод одговори надама, које у њему сви добри Срби полажу, те да буде на диву и Његовој Светости Патријарху и преосвештеном Мирону, који су на заузимали, да се опет отвори.

Пријатељима српске академије.

Статути „Друштва за помагање сиромашних а вриједних Срба, слушача у др. свеучилишту Фрања Јосифа I. у Загребу" одобрени су по Вис. др. немаљ. владе и преко слав. ректората свеучилишта загребачког мени — као предсједнику одбора ad hoc достављени.

Пошто овај час већина Срба ђака у Загребу нема, то ми овим путем умоливам, да се сваки у својој околини побрине, да нам ово друштво буде могло што боље напредовати. Уједно стављам на срце свим Србима родољубима, да ово прво и једино српско академско друштво овдје у Загребу што одушевљеније пригрле, па да му својим прилозима у помоћ притеку. Осим начина овога друштва може постати сваг, ко у једанпут или у 10 мјесечних оброка уплати 30 фор. или 60 врана; а помагачем може бити сваг, по сваке године у један пут уплати 5 фор. или 10 врана.

Умољавају се сви српски родољуби, будући добротвори овога друштва, да шаље на сада — до конституирања овога друштва — своје прилоге слати на адресу: Ilija Price, svršeni pravnik, Zagreb — Svečilište.

Загреб, 14 (26) септембра 1894.

Илија Прица
предсједник одбора ad hoc.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

СА БЕРЛИНСКЕ ПОЉОПРИВРЕДНЕ ИЗЛОЖБЕ од М. Анђелковића-Татара.

(Свршетак)

Б) Коза.

Није ни ова врста домаће животиње била пластанована, већ је било на берлинској земљодјелској изложби заступљено неколико сојева коза, којијех је укупан број износио 77 комада — већином обрасли козјих брада. А биле су ове расе и сојеви коза заступљени:

а) Апенинско-сој.

Козе овог соја имају крупну и добро развијену тјелесну грађу. — Глава им је доста велика, равна и код оба рода без рогова. — Врат је умјерено дугачак и јединр, прсн ваз-год и леђа прилично широка. Скоро је цијело тијело нарочито плећи дугачком струком обрасло. Дорасле и потпуно развијене козе износе тјелесна тежина 45—50 kg. — А коза даде 2·9—3.5 l. доброг и масног млијека.

Овај сој коза већином се држи и негује у шталама, а такође је угодан и на напајање и врло издржљив спрам сурове климе.

b) Шварцбург-Гугингсбергер-сој.

Овог соја козе су средње величине. — Глава доста малена и код оба рода без рогова — врат је приличо дугачак и доста снажан, груди развијене и дубоке. Козе овог соја дају, уз добру храну било на напајалима или у шталама, много доброг и мастног млијека.

c) Тирингска-раса.

Ова раса коза одликује се нарочито својом великом величином доброг и врло мастног млијека тако, да се може од једне развијене и потпуно дорасле козе дневно добити 3—5 l. млијека, које садржи 4·914% масти (по Нивесовим анализама) — услед чега је и веома хваљена и доста распрострта у многим крајевима Њемачке, гдје је већином држе у шталама.

Козе ове расе имају јаку тјелесну грађу и доста су велике. Глава им је приличо велика и уоштите без рогова, а скоро цијело тијело обрасло дугачком (20—30 cm) грубом и бјеличастом струком.

d) Замен-сој.

Козе овог соја рачунају се између најјачих и најснажнијих швајцарских сојева и раса коза. Ове имају главу средње величине, са прилично дугачким и клопатим ушима — а уоштите су оба рода без рогова. Врат им је слаб и дугачак, а предњи труп много развијенији од стражњег — ноге су дугачке и јаке. Козе овог соја имају веома развијено вимо и млијечне жиле, и дају врло много доброг млијека. Што се тиче хране — нијесу одвећ пробирљиве, већ се радо задржавају иако на напајалима тако и у шталама.

Не смијемо пропустити, а да не напоменемо, да је наш домаћи сој коза, не само угодан и подесан за нашу климу, приличе земљишта, обичају и начину држања, већ је и врло јак и снажан и даје осим меса, коже, доја, гноја, и доста велику количину млијека — тако, да нам није од потребе добављати иностране страних коза ради побољшавања домаћег соја коза путем укрштања — једно ми упрока у предходним реченицама наведеним, а друго и с тога, над би се могло и над би нам допустиле прилике и околности, у којима се налазимо — много би боље било, да се између козе сојева, које би много боље скоро у свијема крајевима могле послужити сваком нашем тежњу; јер поред велике користи, коју добијамо од наших домаћих коза — иначе морамо признати, да се у многим крајевима наше домовине за дана у дан све више и више троше наше шуме, само од наших тежња, које нерационално и немилице троше своје шуме, — тако и коза у томе много при помоћу, чувањем и бротењем не само лишћа, већ и младих младијех дрвета.

б) Пернате животиње.

Што живе ни ове сељушке, али врло корисне животиње није била заборављена од Њемаца на берлинској земљодјелској изложби, већ је и ова била у доста великој мјери заступљена — нарочито и скоро искључиво кокошке, гдје су биле изложене најразличитије и у домаћности најчешће држане расе и сојеви кокошака.

а) Кохинхина-раса.

Кокошке ове расе имају умјерени малу главу са усном и зубчастом крестом, кратким кљуном и крилима. Цијело тијело им је обрасло густим перјем, жуте или жућкасто-бијеле боје. Кокошке ове расе су веома дружељубе и воде низад 4—6 пијетла и, чим из остиже, носе високе јаје и то најчешће 5—6, које су тешке по 65 д. Ове дају добро и укусно месо, а развијен петао тежине је 5—5.6 kg.

b) Брамапутра-раса.

Ова раса кокошака одликује се као својом великом издржљивошћу спрам сурове климе, тако и великом тјелесном тежином и укусним месом. Кокошке снесе год 150 јаја, које су тешке по 65 g. А тежина развијена петла износи 5.5—8 kg. Код кокошака ове расе перје је на глави бјеличасте боје, а на врату такође са прави пругама. Груди су широке, а реп црнкасте боје и нешто дужи него за код кокошака кохинхинске расе.

c) Јоко-хама-раса.

Овој раси кокошака је постојбина Јапан, гдје је јако хваљена и раширена — и одавде се је и у Јевропу преселила, гдје је већином држе због меког лијепог и скоро по земљи вукућег се рена. Кокошке ове расе сличне су у многом кокошкама малајске и камсер расе, од којијех је путем укрштања и произведена.

d) Малајска-гангска-раса.

Кокошке ове расе велике су тако, да развијеног петла износи тјелесна висина скоро 80 cm, а тежина 5 kg. Кокошке снесе довољни број јаја, која су тврде коре а тежина су по 70 g.

e) Камсер-(камеун)-раса.

Ова раса кокошака има доста дугачку главу, са танком и зупчастом крестом и доста дугачким свијетлим кљуном; врат је снажан и покучен, а широке груди, леђа и труп. Петао је тежак 2—3 kg. А кокошке снесу приличан број јаја и врло добро чувају низад.

f) Пенинска.

Кокошке ове расе одликују се својим на раду дугачким перјем, које може бити велико чак 2 m., кокошке су добре носиље и издржљиве су.

g) Лангсхан-раса.

Код кокошака ове расе је перје управо као угаљ црне боје и сјајно, — крста усправна и дубоко зубчаста, кљун јако свијетлом и снажан, врат умјерено дугачак, пуне прса и широк труп. Ова раса кокошака према је издржљива спрам сурове климе, а кокошке су изванредно способне да носе у зиму јаја, која су средње величине. Месо им је добро и укусно.

h) Кревелијер-раса.

Ова раса кокошака одликује се врло укусним жежним и слатким месом, великим и брзим растом и гојазношћу, те су већ низад у 8 мјесецу потпуно развијене. Кокошке носе скоро по цијелу годину врло велике и по 90 g. тешке јаја. Петао је тежак 3.5—4.2 kg.

i) Хоудан-раса.

Ова раса кокошака не само да се прије развија и брже гоји, већ су и кокошке много боље и раније носиље, него ли кокошке претходјер раса. Тежина развијеног и дорасјелог петла износи 4—4·5 kg. Месо им је добро и укусно, а кокошке снесе веома велике по 85 g. тешка јаја.

j) Дорингс-раса.

Ова раса кокошака одликује се својом великом тежином и укусним месом. Кокошке су крупније носиље, а јаја су средње величине. — Код ове расе кокошака путем укрштања са кокошкама брамапутра-расе, побољшала се је тјелесна тежина у такој мјери, да превазилази све остале енглеске расе кокошака. Петао је тежак 6—7·5 kg., а кокошка 5—6 kg. Месо им је мекше и слатко.

k) Хамбург-раса.

Кокошке ове расе су средње величине и тежине, и изванредно добре носиље. Кокошке снесе годишње 200—220 јаја.

Б Земљодјелске машине биле су у такој мјери заступљене, да је то одјелење заузимало скоро највећи простор на берлинској земљодјелској изложби, гдје су биле изложене најразноврсније врсте плугова — почевши од рукадла браће Венарма, па све до најмодернијих, најсавршенијих и најцјелисходнијих земљодјелских најподеснијих и најпрактичнијих плугова — разних сварповатора, екстерпатора (ровила), маљера (зротача,) свих врста дрљача и вальаа, сијалица и удешених као за сијање на „сачму" (густо, сиромиже), тако и у редовима (зрстама); разне жетелице, косилице и грабуље; машине за вршење, ручних с витлом (точених) и парних; разних вјетрњача (вијача) и тријера (чистилица) и сијаст других у газдинству потребних машина. Неће бити излишно ако напоменемо, да без свијех модерних и рационалних машина, које је ум људски до такног усавршенства привео, одговарају скоро свијема вијеним до'рог и разумног обрађивања земље — и тијем у велико потпомогнут не само културни развој и рационалније и усавршенија обрађивање земље, већ је сваком тежњу олакшао, сређен и много кориснија свака предузета рад. — На против у великом без њих рама и не може ни говора бити о нашем бољем, рационалнијем и усавршенијем обрађивању земље, као што би то не само над нас, већ и у многим другим Балк. Полуострва примјетили. Погледамо ли оруђе и прибори, којима нам те жиа своје мало обрађива — наћићемо само просту и најпримитивнију брану и старо рало, којијем наш тежак своју њиву само разгрће на једну и другу страну, подрива, врло мало или ни мало преврће — остављајући међу бразама доста необрађене земље тако, да је њим као рад врло неподесан и непотпун. Што се тиче вальаог дробљења, ситњења, уравњања и дубине орања о том нема, ни говора — премда свим нам тежак она на своје дугодоте практике или је ниједа слушао од својих старијих и ближњих, да ако земљу дубље, ситније и правилније урадиш, плодније и уоштите боље обради, и његова њива ће му много више користи принијети т. пар. нијеи само предмет да чујете од

је новац мојих проводиш, бијаше просто јаша дубова два сантиа, а направисна гредна дубовим од два аршина. У њој се он намјести са свим својим солдатима. Влаг чим мало висе, од аршина, врата блиндажа, прије свих утрча у њих, и у мало што се не уби о каменом поду, зарио се у углу, на кога није ваше налазио. Сви ов солдати намјестише у дно ждова на поду, неки запушише сисије; Владо намјести своју постељу у углу, запуши сисију, и, запушивши цигар, леже. Над блиндажом чујаше се непрекидно пуцање, али не свијем јако. У самом блиндажу бјеше тихо; солдати се још стиђаху одјевог новог официјера, ријетко су се разговарали, мислећи један другог, да се помаже или да му да огња, да нашали сисију. Влаг још не бјеше дошао к себи од страха, гледао је около и тешко удисао. Кроз десет минута дођоше к себи солдати и почеше се разговарати. Поближе к огњу и постеља официјера сјели бјеху — два официјера (унтер-официјера): један сиједи, стари; а други млађи, пушећи мађарску цигару.

Тамбураш, као нађа, објешао се бјеше, да послужује официјера. Бомбедира (људи који гађају из мортара) и кавалери сјећала су поближе, а тамо подаље под улазом, намјестили су се моторни. Међу њима се и одноче разговор. К њима у блиндаж улази се неки човјек.

— Што, брате, не посјеђе на улици?... А ја не играју весели ђавојчице? — рече један.

— Тамо страшне пјесме пјевају, нашо није сте нијед у селу чули... рече тај, те је утрчао у блиндаж.

— А не љубим Васин бомбе. — ах, не љуби! — рече један од солдата.

— На шта? над је потребан и сасвим други начин, — рече не хитајући Васин, — над је он говорио сви су други умукли. — 24 ог су броја до краја налиа; а на је ли то тешко?... Под сваки ће начин убити, и на то начелствам не ће нашему брату рећи ни хвала.

Кад то рече Васин, сви се насмијаше.

— Гле, Мелиниове, тај не свој прилици сједи сво нијан, — рече неко.

— Пошљите га амо, Мелиниове, настави стари официјер: — Заиста ће га убити, ма лаћуду.

— Што је те за Мелиниове? — запита Владо.

— А има код нас, наше благородије, један глупи солдат; он се не боји бомба; сваки час излази напоље. Изиђите га позвати и погледати; он је мали налик на м а ђ е д и.

Мелиниов уђе у блиндаж. То бјеше дебела (што је ријетко међу солдатима), рђа, крепка човјечина са великим челом и великим јасно-голубљим очима.

— Бојиш ли се бомба? — запита га Владо.

— Зашто да се бојим тих бомба! — одговори Мелиниов, сјајајући се и чепући. Мене неће бомбе убити, ја знам.

— Ти би желио овдје живјети?

— А заиста желио! Ту је весело! рече он и заједном се расхохота.

— Треба, да ти кажеш пред генералом! хоћеш ли, да му кажеш? — рече Владо.

— А нијо не ћу, хоћу!

И сакри се за другима.

— Дајте у носиље, ђецо! У ногу су марте — чу се његов хитри глас. На

ста у другом углу ваноче се игра, — чу јаху се удара по носу. Наста смијех и нихотање. Владо се неки чаја из самовара, нога му бјеше постављено тамбураш, угутнуше је официјерове, тајно се је и разговарао са њима. Солдати, примјетивши, да је господин прост, почеше се и они разговарати.

Ова је те много забављало Влада. Не само да није осјећао ни најмањег страха или неодговорности од бесмисла и тешког мирног блиндажа, па му бјеше ово весело и угодно.

Већ су многи солдати крали. Влаг се растаде на поду; стари официјер разгледаше забавницу и крстећи се, гунђао је неке молитве пред сном. Владо хоћаше, да нађе неки, да види шта се ради.

— Слушај ногу! — викали су један другом, чим је он устао; и ногу свијаја ђуби, учиниоше му пут.

Влаг одмах подиже главу и ухвати Влада за крај од шабљице.

— Немојте ме, — као је могуће! — прошапта он се сузним малоснм гласом. Не још нијесте, да тамо непрекидно падају зрна. Боље је чекајте!..

Он наслонивши се на мајке Влаговог врата Владо пође и сједе на прагу, на ком је сједио Мелиниов.

Ваздух је био чист и сјајан, а особито над се нађе на блиндажа. Ноћ је била јасна и тиха. За свуковима пуцања чујаху се и лаја тешка и говор људи, који работаху на барутани. По звијезданом небу пролијетаху огњени пасови од бомба, напријед се нађаше јама за прах, крај ме мидаху се посјетнуте људи, а на самом

арху јаме над зрнима и бомбама, стајаше мало у крају хаванна и погана притајивше земљу, који ту доносаху друге у мјеховима. Бомбе пролијетаху и разриваху земљу блиску насипа. Солдати, који носеху земљу, сакриваху се и увлачаху на страну; човјек у крају хаванна непрогибаше се до мирно учвршћаше земљу.

— Ко је тај крај? — Запита Владо Мелиниова.

— Незнам, хоћу, да видим.

— Не иди, није потребно.

Мелиниов се послушао и уђе к њима у крају човјеку, и много је под њега стајао, несагибајуће се ни за ни.

— То је — вјероватно, наше благородије, — рече он, над се врати; — овдје је пробила бомба, на пјешци свијесе земљу.

Кад-кад погледаше, да бомбе лете право на врата блиндажа. Тада се Владо приближио за угао и опет се подиже, гледајући горе, да не лети још ово. И ово је Влаг неколико пута молио Влада, да се крије, па оста на прагу три часа и гледао је ниско лете бомбе. Кад већ наступи ноћ он је ваш; одуда и подиже пуда топова и ће падају њини изметци.

(Наставиће се.)

нашег тежака, гдје говори: „ово године се надам, да ћемо ова долина (именује је по имену) избачити (родити) најмање 30—40 багата жита, јер сам је о 2—3 прста дубље и дешће изорао, но ланско године." Дакле, сваиме је јасно, да наш сељак има вољу и не жали уложити свој труд, само да боље и дешће своју њиву обради; али на жалост он нема чиме све то да изврши. Приступимо-ли на жетву и даље рад с њиме, примјетићемо и у томе велики назадак, особито за вријеме вршидбе — видјећемо, гдје се наш сељак са оно мало жетве, пати и муче, изнесоби, обрћући и развијући је на гумнима, гдје је млати ћеновима или упрегне два комчета, која се обрћу тамо амо — те на тај најпретиније и најгори начин чеше да сврше и средиа своју жетву, која не само по овој најлепшој сунчаној жези траје по десетак дана, већ захтијева много рада, муке и новаца. — Па шта тиме и зад је све зеленгуано и једно измлаћено и вијано, мала је мито нечисто, недробљено, посебито од коња, мишева и птица — много га ми и просто мијешамо, па се и доста пута догађе, да је сасијем пашарно, покрстите ако то неку ствар на гумнима затекне и т. д. Мјесто што би наш и сељаци правили сиуна и цјелима земљодјелстве изугодним и непорасним замена гумна, која доста пута од лијеног и углаченог замена коштају скоро 150—200 талијера — залоте би много боље и корисније и сваиме сељаку полезније, лакше и брже биде средити своју жетву, зад би се гумна и вршење на њима замијенило — машинама, што за њиху количину жита ручнијем, тако за њиху с витлом сточнијем, које нијесу скупе, ако ли не и јевтиније (ручне о много.) од нашијех замијенјет гумана. Зато би требало наша земљишта богатије, али најпосле ако не један сељак, те барем два, три или наше мах зајединчки да купе и добаве не само машине за вршидбу, вијање и чишћење жетве, већ срема приливама, сваиностима и терему те или оне нахије и разна друга земљодјелска оруђа и прибори, којима би наши сељаци могли боље, лакше, рационалније и усавршеније обрађивати не само своје њиве, већ и жетву извршивали на боље, јевтиније и цјелима земљод. много лакше и корисније начин.

На берлинској земљодјелској изложби била је особита комисија, састављена од земљодјелаца, како теоријско, тако и практично образованих агрономских стручњака, која су одме на лицу мјеста раздавали награде — онијем земљод. која су најцјелисходније примјењивали законе агрономских наука и тијем створали најбоље сировине.

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње, 30 септембра.

(**С Двора.**) Њихова Високочанства Господар и Престолонаслједник од суботе бавили су се на Крушеву и његовој околини у лову. Синоћ су се Њихова Високочанства повратили у своју простомиру.

(**Господарев дан рођења.**) У недјељу, 25 т. м., као на срећни дан рођења Његовог Високочанства Господара, била је у катедралној цркви архијерејска служба са благодарењем. Присуствовало је Његово Високочанство Књагиња Мајка са Својом Свијетлом Дјецом, државни великодостојници, чиновничтво и грађанство.

(**Дан рођења В. Војводе Захумског.**) У сриједу, 28 т. м. као на радосни дан рођења Његове Свијетлости Књаженића Петра, Великог Војводе Захумског, било је благодарење у дворској капели, у присуству Његове Свијетлости Књаженића Марка, државнијех великодостојника и овдашњих Херцегованаца. — У очи свог радосног дана Херцеговци су, по свом обичају, приредили у Зетском Дому заједничку трпезу, на коју су позвали и неколико отмјенијех грађана. При трпези је било лијепијех сходнијех здравица уз пјевање патриотскијех пјесама. Преко вечере стигао је из Оиња од Његовог Високопреосвештенства Митрополита Хаџи Саве овај телеграм, упућен г. архимандриту Церовићу, као најстаријем домаћину:

Духовно учествујем у вечерњем весељу, и најсрдачније поздрављам слушајем радосни дан рођења нашега премилога Великога Војводе, Њ. С. Књаза Петра. Нека нам га Бог благослови и пошаље многољетна на радост Уважених Родитеља, Браће и свега Владајућег Дома, а на срећу Његове Војводовине!

Ова честитка Његовог Високопреосвештенства примљена је великијем одушевљењем. Послије вечере настављено се веселе до касно са играњем хора и кола. — Ни сами дани слављени послали су Херцеговци тамничарима два пецива, хлеба и пића да се и они провеселе.

(**Личне вијести.**) Г. Конеди, енглески отправник послова при Двору Његовог Високочанства, отпутовао је са фамилијом у Енглеску, гдје ће ову зиму провести. — Преосвјетни Господин Архијепископ барски Милановић, идући у Затријебач и Куче у каноничкој посјети, свратио је на Цетиње у петак, одакле је сјутри дан пошао у Подгорицу, те је био примљен у аудијенцији од Његовог Високочанства на Крушеву.

(**Наш Душан у Аустрији.**) Аустро-угарска режија дувана и ове је године поставила наш дувана, надјачао већ почео замуљивати. Ово године ће се извести преко триста хиљада кила; одавде се може с дити, колико ће се наши земљорадници користовати дуваном, који им је прије сасвијем непознату помоћ пружао. Наша влада је била послала неколико младића у Аустро-Угарску, да се науче, како треба дуван за продају уређивати и на врсте дијелити; али је управа аустро-угарске режије дувана и ове године послала два своја чиновника г. г. идјуикта Ј. Проса у оенијала А. Хлавачка, који су на лице мјеста одили и наше људе мајусрдније упућивали у овом послу. Тако хвала очинској брзи Његовог Високочанства, наш дуван постаје дијелијем извором благостања наших земљорадника.

† ЂУРО Т. ПЕРОВИЋ.

преко двадесет година сваиоелагач у државној штампарији и сиромах пјесник срисни преминуо је у 32-ој години свог поштеног живота, и сахрањен био у понедјелник са великијем заучешћем грађанства цетињског. За вријеме дуге болијести имао је велике утјеха од стране Њиховијех Високочанстава Књаза и Књагиње, који су га посјећали и помагали. На молбеницу за помоћ, за коју у Дубровнику тражити ће народног савјета, у почетку своје болијести, Њ. В. Господар му је својом руком одговорио:

Хришћанска је света душевност
Помагати болесника;
А здравима и болесну
Помоћи ћу је пјеснику.

Иди зетској, свијет срдна,
Кнежевском Орашуда
Кајеш се мој, чудеса
У Онијем вијах чуда!..

Осим пригодијех пјесама, које су му излазиле у разнијем сриснијем листовима, издао је збирку својих пјесама под насловом „Херцеговине," а штампарија Браће Поповића у Новом Саду отпустила је и издала његову драму „Зидање Скадра," која се више пута и представљала у Босни. У рукопису му је остала драма „Нијем Стражија," и ја је предмет био обрадио у облику приче и издао у лагобној књижици. Такође нијесмо дознали, да иза друге збирку својих пјесама, која је готова за штампу под насловом „Сриснице."

Покојник је рођен од честите сриске занатлије, који је још за вријеме Књаза Данила усјечно у Црну Гору из Мостара, и на Цетињу четири сина васпитао и упутио на добар пут: осим Ђуре, један је такође сваиоелагач у државној штампарији, један официр у Србији, а један професор у нашој богословској учитељској школи.

Био је одушевљен великим сриским мислима, за те је подржавао свезе са Србима и преко граница Црне Горе, и дошао ваво по раниијем сриснијем листовима, особито је био ревносан дописник бивше књижевне „Велике Србије" у Београду.

Имао је за то говорничког дара, којим се истицао у нашем друштву у дијелијем приликама.

Какав је био друг и родјак био у дружној штампарији, показала је Управа штампарије и њени радници, који су му пријатељима са дотичнијем натписима гроб оитили, и сјетовом брижом га у хладни гроб спустили.

Послије погреба, по народњем обичају поређано су за спомен и хвалама обасуте, нијешто уваженијем своје ратничке приморско-херцеговачке.

Лака му сриска земља, коју је жаром српскијем патриотизма дубио!

Овом тужном пријатном, народни пјесник Радоје Рогановић посветио је врлом покојнику ову пјесмицу:

Ој, пјесмице Херцеговче,
Зашто сломи перо твоје,
Са којим си уписивао
Сриске борце и хероје?!

И којим си описивао
Сриске патње и невоље,
Узвијук' се у будућност
Твоје роде много боље!..

Гле, ти ништа не говориш,
О пјесмице брате мали!
К'о болови браће твоје
Да су тебе сад сатрли! —

К'о да лежи Херцег-земље,
Што га чот сто дета шиса,
Твој млађани живот, Србе,
Сад умиште и повоси! —

Можда и то, брате, није,
Јер надржат Срб' има јаде...
Него мира друго нешто
Да се случи теби сада. —

Можда тебе рај небесни
У тренуће сад позове!
Ој, — на хајде, над је тако
Нек те с' душа наслађива!

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА."

БОЛИЈЕСТ Њ. В. ЦАРА АЛЕКСАНДРА.

БЕРЛИН, 24 септембра. — По вијестима из Лондона и Копенхагена нијесу оправдане вијести берзе о погоршању стања Царева.

ПЕТРОГРАД, 25 септембра. — Из Ливадије долазе повољне вијести о стању Царева здравља, које је много боље него послиједњијех дана у Спали.

АТИНА, 25 септембра. — Цар и царска фамилија доћи ће са Краљицом у Кре до који дан. Краљ ће се повратити из иностранства управо у Кре, да дочека Цара.

ПЕТРОГРАД, 28 септембра. — Званично се јавља из Ливадије, да је Цар у недјељу у колима посјетио Великог Кнеза Михајиловића, и код кога се задржао 4 уре.

КЕЛН, 29 септембра. — „Келнска Газета" прима из Протрограда, да се Цар осјећа боље, и да ће крајем октобра (по н. к.) поћи у Кре, а Велики Кнез Ђорђе на Кавказ.

БЕРЛИН, 29 септембра. — Професор Лајден позван је у Ливадију, по свој прилици да прати Цара у Кре.

ПЕТРОГРАД, 30 септембра. — Цар са фамилијом посјетили су се у колима на катаракту Учам.

ЛОНДОН, 30 септембра. — Цар ће по свој прилици брзо кренути пут Кре.

ЈАПОНСКО-КИНАЈСКИ РАТ.

ТЈЕНТСИН, 24 септембра. — Тврди се, да је буктнула револуција у Монголији, иуд је отирављена војска из Пекина. Такође на царском двору у Пекину немири озбиљни владају.

ШАНГХАЈ, 26 септембра. — По вијестима из Кореје, Кинајци се повлаче на Кајхам.

ПАРИЗ, 27 сент. — Француска је послала у Кинај 4 ратна брода. Русија, Енглеска, Њемачка и Француска отпуштене су у споразумљење односно ратовања јапонско-кинајског.

ШАНГХАЈ, 28 сент. — Авангарда јапонска прешла је рјеку Јалу. На пољима Мандурије очекује се битка.

ЛОНДОН, 28 сент. — „Рајтер" доноси да су европске велесиле постигле споразумљење, које не допушта да се дира у интегритет Кореје.

ШАНГХАЈ, 29 сент. — Јучер је била битка између авангарде јапонске и Кинајаца на сјевер рјеке Јалу. Јапонци су били одбијени.

ТЈЕНТСИН, 30 сент. — Јапонска флота сасвијем је осујетила Пекиншки залив. Јапонска војска заузела је јужну ривијеру рјеке Јалу и одбила непријатеља.

БУДАПЕШТ, 24 септембра. — Аустријска делегација примила је родини и извиредни ратни буџет.

ПЕТРОГРАД, 24 септембра. — Састављен је деветнајести корпус војске у војничком окружју варшавском под заповјештву генерала Гуршина.

БУДАПЕШТ, 25 септембра. — Магнатска кућа у трећем читању, одбила је закон о слободном извршивању религије.

БУДАПЕШТ, 26 септембра. — Угарска делегација се затворила, пошто је констатирала једнодушност обију делегација.

РИМ, 24 септембра. — У Бону су се искрцала четири велика топа ради оружања (француске) луке Бизерте.

АТИНА, 26 септембра. — Официри што су напали уредништво „Акрополиса" ослобођени су од оптужбе једногласно.

БУДАПЕШТ, 27 септембра. — Делегација аустријска затворила се, констатиравши једнодушност обију делегација. Магнатска кућа одбила је већином од 6 гласова закон о рецепцији јевреја.

БУДАПЕШТ, 28 септембра. — Магнатска кућа у трећем читању примила је закон о религији дјеце.

ПАРИЗ, 29 септембра. — Буџетска комисија одбила је повећање ратног буџета, упркос заузимању владиним.

БУКАРЕШТ, 30 септембра. — Престолонаслједник родила је срећно шћерку.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Приликом смрти нашега непрежалјенога

Ђура Т. Перовића

који се, након дугог боловања преселио у вјечност 25-ог о. м. у 32-ој години живота, овим путем изјављујемо нашу захвалну благодарност Његовом Високочанству нашем узвишеном Господару Књазу Николи I., који је покојнику, за оно вријеме боловања, благоизволио ставити на расположење све погоде из Свијетлога Двора.

Такође благодаримо: часном свештенству: г. д-ру Петру Миланићу, г. д-ру К. Теодоридесу и г. д-ру Михаиљу, који су се оно повјерили, на вријеме његовог боловања својеи заузимали; поштованом грађанству, чиновничтву, г. г. учитељима, који су покојника многобројно до вјечног дома испратили; Управи Кн. Цр. Државне Штампарије и његовим друговима, чиновницима исте, који покојников спровод свуиоћјенем вијенцима уљепшаше.

Тако исто благодаримо пријатељима на страни који телеграфично и писмено изјавише своја саучешћа.

Цетиње, 28 септембра 1894.

Ожалошћени:

Мати Јелена; супруга Марија; син Тешо; кћери Зорка и Даница; браћа Митар чиновник држ. штампарије, Петар пр. срп. артељ. рез. потпоручник, Лазар професор; сестра Марија; свака Видосава, и остала родбина.

ОБЈАВА.

Према народби Кн. Великог Суда од 3-ег тек. мјесеца Бр. 1895, кућа Иза Мартинова Мартиновића, коју има на Цетиње, намјерава се износи на јавну продају, на измир његових дугова.

Ко би желио купити поменуту кућу, нека се пријави подносити Управи до 2 октобра ов. године, кој-ег ће се дана, у 4 сата послије подне, кућа подносити понудиоцу највише цијене.

Цетиње, 6 септембра 1894.

Бр. 620

УПРАВА ВАРОШИ ЦЕТИЊА.

(3—3)

30 новчића једна бочица мастила за печате.

Цетиње. Карло Ђилас.

Уредник: Др. А. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У књаж. срп. државној штампарији.